

Vladimir Nabokov

JÓSÁG

Bratka László fordítása

Egy fényképésztől örökölttem a műtermet. A falnál még ott állt egy lilás színű vászon: balusztrádrészletet és egy fehér urnát ábrázolt homályos kert előtt. Mintha csak ennek a gouache-messzeségnek a bejáratánál ültem volna reggelig egy fonott karosszékből, rád gondolva. Hajnalban nagyon hideg lett. Lassan agyagtömbök bontakoztak ki a sötétből a poros félhomályba; az egyik, a te hasonmásod, nedves rongyba volt bugyolálva. Keresztülmentem ezen a félhomályos tisztaszobán – valami morzsolódott, recsegett a talpam alatt –, és egy hosszú rúd végét egymás után beléjük akasztva, elhúztam a fekete függönyöket, amelyek zászlócafatokként lógtak az enyhén lejtős üveg előtt. Miután beengedtem a hunyorgó, szárnalmas reggelt, felnevettem, magam sem tudom, miért; talán azért, mert lám, egész éjszaka egy fonott karosszékből ültem, szemét és gipsztörmelék között, a kiszáradt plasztilin porában – és rád gondoltam.

Íme, milyen érzés fogott el, mikor kiejtették előttem neved: a feketeség ütése, illatos és erős mozgás – így tört meg kézmozdulatod íve, miközben megigazitottad fátyladat. Régóta szerelmes voltam beléd, de nem is tudom, miért. Hamis vagy és vad, tétlen bánatban élsz.

Nemrég találtam nálad, a hálószobában, az éjjeliszekrényen egy üres gyufásdobozt; cigarettahamu sírhalma volt rajta meg egy aranyozott, durva, férfira valló cigarettavég. Magyarázatért könyörögtem. Gonoszán neveltél. Aztán sírva fakadtál, és én, mindent megbocsátva, nedves szempillámat a meleg, fekete selyemhez szorítva, átöleltem a térded. Ezután két hétig nem láttalak.

Az őszi reggel villódzott a szélről. Óvatosan a sarokba állítottam a rudat. A széles ablakból Berlin cserepes háztetői látszottak; változtak a körvonalaik az üveg belső egyenetlenségei miatt, és a távolban bronzdinyeként emelkedett föléljük egy kupola. Egy-egy pillanatra feltárva az ég csodálkozó, könnyed őszi kékségét, fel-felszakadozott a suhanó felhőzet.

Előtte való este beszéltem veled telefonon. Nem tudtam megállni, én hívtalak. Megállapodtunk, hogy ma találkozunk, a Brandenburgi kapunál. A méhkaszúgásból kihallatszóló hangod távoli volt és ideges. El-elűszott, elhallgatott. Erősen összehunyorított szemmel beszéltem veled, és legszívesebben sírtam volna. Az irántad érzett szerelmem szökőkútaként lövellt, könnyek melege hajtotta föl. Pontosan ilyennek képzeltem el a paradicsomot: hallgatás, könnyek és térded meleg selyme. Te ezt nem érthetted.

Amikor ebéd után elindultam otthonról, hogy találkozzam veled, megszedültem a száraz levegőtől, a sárga nap özönétől. Minden sugár lüktetett a halántékomban. A járdán sutorogva, sietősen, imbolyogva nagy vörös levelek futottak.

Mentem, és arra gondoltam, hogy biztosan nem jössz el a találkára. És ha eljössz is, csak összeveszünk megint. Én csak szobrászkodni és szeretni tudtam. Neked ez kevés volt.

És már itt is volt a súlyos építmény, a Brandenburgi kapu. Kövér buszok furakodtak át nyílásain, és gurultak tovább a messzeségbe a szeles nap riadt, kék csillogásába futó bulváron. A Főőrség vasalt ablakai előtti hideg oszlopok súlyos árnyékában várta-

lak. Sokan jártak arra: kapkodva megborotválkozott berlini hivatalnokok jöttek az irodákból, mindegyiknek aktatáska a hóna alatt, a szemükben pedig enyhe émelygés, amely akkor fogja el az embert, ha rossz cigarettát szív éhgyomorra. Aztán elment ott egy hölgy, fején vörös szalmakalappal, szürke báránbundában, és egy fiatalember bársonynadrágban, amelyen gombok voltak a térd alatt. És mások is.

A sarokszlopok hideg árnyékában vártam, a sétatálcámra támaszkodva. Nem hittem, hogy eljössz.

A Főórség ablakának közelében lévő oszlop tövében állt egy árusasztal – képeslapok, térképek, színes fényképek legyezői –, amellet pedig hokedlin ült egy barna ruhás, rövid lábú, kövér kis öregasszony, kerek, himlőhelyes arcú – ő is várt.

Arra gondoltam, vajon melyikünk várakozása teljesül be először, ki jön előbb, vevő vagy te. Az öregasszony látványa a következőket sugallta: „Nem akarok ám én semmit se, csak úgy véletlenül ültem ide; igaz, áll mellettem egy árusasztal, prima, érdekes holmikkal. De én nem... én semmit...”

Az emberek, a Főórség sarkánál befordulva, megállás nélkül mentek el az oszlopok közt, némelyik a képeslapokra pillantott. Ilyenkor egészen megfeszült a kis öregasszony, apró, világos szeme tekintetével az arra menő arcára tapadt, mintha azt sugalmazná: vegyél, vegyél!... De a járókelő, futó pillantást vetve a színes és szürke képekre, ment tovább, ő pedig mintegy közömbösen lesütötte szemét, és olvasta tovább a térdén tartott vörös borítójú könyvet.

Nem hittem, hogy eljössz. De vártalak, úgy vártalak, mint még soha, idegesen cigarettáztam, ki-kinéztem a Kapun túl, a bulvár elején elnyúló üres térre; majd visszamentem az épület sarkára, és igyekeztem nem mutatni, hogy várok, igyekeztem elképzelni, hogy lám, amikor nem nézek oda, akkor jössz, közeledsz, és ha megint kinézek a sarok mögül, meglátom fókabundádat, a kalap karimájáról a szemed elé lógó fekete csipkét – és készakarva nem néztem oda, dédelgetve az édes önáltatást.

Hideg szél söpört végig az oszlopok közt. A kis öregasszony fölállt, összébb rakta a képeslapokat. Valami rövid bekecsféle volt rajta – sárga plüss, beszedve a derekán. A barna szoknya alja elől följebb volt, mint hátul, és ezért úgy látszott, hogy az öregasszony a hasát kitolva jár. Jóságos, csendes ráncocskákat vettem észre kis kerek kalapján, tompa orrú, nyűtt csizmáján. Szorgosan tett-vett az asztalnál. A könyv – egy berlini útikalauz – a hokedlin maradt, az őszi szél szórakozottan forgatta a lapokat, és megbálya a lépcsősen kikíváncsiskodó térképet.

Fázni kezdtem. Papírszopókás cigarettám ferdén és keserű füsttel égett. Az ellenséges hideg hullámai megcsapták a mellem. Vevő nem jött.

Az öregasszony pedig újra leült, és mivel a hokedli túl magas volt neki, először fészkelődnie kellett, tompa orrú csizmájának hol az egyik, hol a másik talpa emelkedett a járda fölé. Eldobtam a cigarettát, és röptében fölöttem a sétatot végével – tüzes permet.

Már eltelt egy óra, talán több is. Hogy hihettem még, hogy eljössz? Az ég egyetlen összefüggő felleggé változott észrevétlenül, és a járókelők még jobban siettek, előredőltek, a sapkájukat fogták, és a téren keresztülsiető hölgy menet közben nyitotta ki az ernyőjét... Egyszerűen csoda lett volna, ha mégis eljössz.

Az öregasszony gondosan könyvjelzőt tett a könyvbe, és mintha mélyen elgondolkozott volna. Azt hiszem, egy gazdag külföldit képzelt el az Adlon Hotelből, aki megvenné az egész áruját, túlfizetné, és még rendelne, egyre rendelne képeslapokat és különféle bédekkereket. És bizonyára nem volt melege abban a plüssbekecsben. De hi-

szen megígérted, hogy eljössz! Eszembe jutott a telefon, hangod futó árnya. Istenem, hogy szerettelek volna látni! Megint kellemetlen szél söpört végig az oszlopok közt. Fölhajtottam a galléromat.

És ekkor hirtelen kinyílt a Főőrség ablaka, és egy zöld katona odaszólt az öregasszonynak. Az gyorsan lesiklott a hokedliről, és hasát kitolva odagurult az ablakhoz. A katona nyugodt mozdulattal egy gőzölgő bögrét adott oda neki, és lassan becsukta az ablakot. Közben megfordult, és a helyiség sötét mélységeibe távolodott zöld vállá.

A kis öregasszony, óvón fogva a bögrét, visszatért a helyére. A pereméhez tapadó barna habrojtokból ítélve tejeskávé volt a bögrében.

És inni kezdett. Még sohasem láttam, hogy ember ilyen teljes, mély, összpontosított élvezettel igyon. Megfeledkezett az asztaláról, a képeslapokról, a hideg szélről, az amerikai vevőről – csak szürcsölte, szívta a kávé, teljesen belefeledkezett, pontosan úgy, ahogy én is megfeledkeztem a várakozásról, és csak a plüssbekecset láttam, a gyönyörtől elködösült szemet, a bögrét szorító tömpe ujjakat a levágott ujjú gyapjúkesztyűben. Sokáig ivott, kis kortyokkal ivott, áhítatosan lenyalta a hab bársonyát, melengette tenyerét a meleg bádagon. És sötét, édes meleg ömlött a lelkembe. A lelkem szintén ivott, szintén melegedett – és tejeskávéje volt a barna kis öregasszonynak.

Megitta. Egy pillanatra mozdulatlaná dermedt. Aztán fölállt, és elindult az ablak felé, hogy visszaadja az üres bögrét.

De megállt, mielőtt odaért volna. Ajka könnyed mosolyra húzódott. Gyorsan visszagurult az asztalhoz, kikapott két színes képet a többi közül, és az ablak vasrácsához futva gyapjúba bújtatott öklével zörgetett az üvegen. Kicsapódott a rács, egy zöld zubbonyujj – csillogó gombbal a kézelőn – villant meg odabent, és az öregasszony a fekete ablaknyílásba dugta a bögrét meg a képeslapokat, és gyorsan bólíntott. A katona a képeslapokat nézve lassan behajtotta maga mögött az ablakot, és a helyiség mélye felé fordult.

Ekkor megéreztem a világ gyöngédségét, mindannak a mélységes jóságát, ami körülvet, a köztem és minden létező közt lévő édes kapcsolatot – és megértettem, hogy a boldogság, amit benned kerestem, nemcsak benned rejtezik, hanem mindent áthat körülöttem, a röpdőső utcai zajokat, a nevetségesen fölhúzódott szoknya alját, a szél fémes és gyöngéd zúgását, az esőtől duzzadó őszi fellegeket. Megértettem, hogy a világ egyáltalán nem harc színtere, nem ragadozó véletlenek egymásutánisága, hanem villódzó boldogság, kegyes felindultság, nem becsült ajándék.

És ebben a pillanatban végre megjöttél, illetve nem te jöttél meg, hanem egy német házaspár, a férfin esőkabát, térdzokni (két zöld üvegpalack), a nő sovány, magas, párdúcbundában. Az asztalhoz mentek, a férfi válogatni kezdett, a kávé s nénike kívörösödve, nagy igyekezettel hol a férfi szemébe, hol a képeslapokra nézett, iparkodva, feszülten mozgatta szemöldökét, mint egy öreg kocsis, aki egész testével hajítja a rossz gebét. De a németnek nem volt ideje választani, mert a felesége vállat vont, húzni kezdte a kabátujjánál fogva – és ekkor észrevettem, hogy hozzád hasonlít az a nő; a hasonlóság nem az arcvonásokban és nem a ruhában volt, hanem abban a csúnya fintorban, abban a tovasikló, közömbös pillantásban. És mindketten mentek tovább, nem vettek semmit, az öregasszony pedig csak elmosolyodott, visszatette a képeslapokat a többi közé, és megint a piros könyvbe merült. Nem volt miért tovább várnom. Eljöttem onnan az estebe forduló utcákon, a járókelők arcába pillantgattam, mosolyokra, elragadó apró mozdulatokra vadásztam – íme, itt ugrál egy kislány copfocskája, aki egy kis labdát dobál a falnak, íme, isteni bánat tükröződik egy ló lilás, ovális szemében; elkap-

tam és összegyűjtöttem mindezt, és közben megszorodtak a nagy, ferdén hulló esőcseppek, és eszembe jutott műtermem hűvös otthonossága, a kezem alatt született izmok, homlokok, hajfürtök, és megéreztem ujjaimban az alkotni kezdő gondolat lágy bizsergését.

Sötétedett. Ferdén vágott az eső. Az este viharosan fogadott a sarkokon. Aztán felcsörömpölt és felfénylett borostyánszínű üvegeivel egy sötét sziluettekkel teli villamoskocsi; és menet közben felugrottam, aztán megtöröltem az esőtől vizes kezem.

Komor képpel, álmatagon dülöngéltek a kocsiban ülő emberek. A fekete üveget ellepték a sűrű, apró esőcseppek, mint csillaggyöngyök az éjszakai égboltot. Zúgó gesztenyefákkal végigültetett utcán haladtunk csörömpölve, és úgy tűnt, hogy az ablakokat korbácsolják a nedves ágak. Amikor pedig megállt a villamos, hallani lehetett, hogyan kopognak a kocsi tetején a szélben leszakadt gesztenyék: kopp – és megint, rugalmasan és gyengéden: kopp... kopp... Csöngetett a villamos, és elindult, s a nedves üvegeken széttöredezett a lámpák csillogása, és én a mindent átjáró boldogságtól eltelten vártam azokat a magas és alázatos hangokat. Hirtelen fékezés, megálló – és újból lehullott egy magányos, gömbölyű gesztenye; kisvártatva lehullott a második is, és kopogva gurult a tetőn: kop... kop...

Bódis Kriszta

KEMÉNY VAJ

És te nem vagy itt velem

Több tüntetés is van, meg petíciók, csak az ember már nem tud kiigazodni. A kurvából lett szociális munkás, Horvátné mellett is spontán szimpátiatüntetés, látszólag spontán, mert a Kígyóék a nappaliban szervezik, hogy induljon a Horvátné, és lehessen hozzá csatlakozni, hogy ez erős lesz, a lányok akarják az egészséget, van önrendelkezésük, meg minden, a Kígyóék meg a háttérben. Engem már az sem érdekel, hogy eddig nem esett le nekem, hogy a Kígyó nője vagyok. Magamban már nem tudom Andrásnak hívni. Aláírom a feljelentés visszavonását is, kinek kell, hogy a szivarját belémnyomja, mert állat a Kígyó, a Tulok meg, ki nem szarja le, úgyse lenne semmi, csak én szívnam meg, az biztos. De én akkor sem akarom ezt tudomásul venni, ezt az egész nagy szart, mert boldog vagyok, hogy végre szabadulok, Kígyó elkísér az ügyvédnőhöz, hogy indítsunk kártérítési pert, mert hogy nekem bizonyíthatóan, már hogy nekem! summás keresetkiesésem volt, az erkölcsi károkról már nem is beszélve, az ügyvédnő köpni, nyelni nem tud, néz rám, hogy mi van, én meg mint akit fejbe vernek, kábult vagyok ettől a szabadságtól, egy ideig le sem megyek dolgozni, vizs a Kígyó vacsoráznai, meg pezsgő, hogy ünnepelünk, egy kis üvöltözés a Tulok miatt, azt mindig felhozza, hogy rajtam nem lehet kiigazodni, és már ne is haragudjak, de nem bízik bennem, hogy megváltoztam odabent, meg ilyesmi, hogy a Tuloknál jó kis helyzetbe hoztam, aztán két hét és jön megint valami dumával, megint ugyanaz, hogy ha nincs pénz, akkor muszáj, és én hülye.